

*Вище завдання таланту – своїм твором
дати зрозуміти людям зміст та ціну життя
В. О. Ключевський*

ЗАВЖДИ В ТВОРЧОМУ ПОШУКУ

(до 80 річчя з дня народження Ігоря Дмитровича Ткаліча)

*А. Д. Гирка, доктор сільськогосподарських наук;
О. В. Бочевар, кандидат сільськогосподарських наук;
Л. О. Клименко*

5 січня 2018 р. виповнилося 80 років з дня народження і 63 роки трудової діяльності талановитого вченого-агрофізіолога, теоретика й практика агрономічної науки, доктора сільськогосподарських наук, професора Ткаліча Ігоря Дмитровича.

Народився Ігор Дмитрович у 1938 р. в м. Дніпропетровськ у багатодітній родині робітників, де, крім нього, було ще троє дітей – два брати і сестра. Батько, Дмитро Юхимович, працював агрономом, а матір, Марія Лук'янівна – телеграфісткою в річковому порту.

Дитинство було нелегке – війна, брак харчів, недоїдання, але добре слово мами завжди зігрівало душу і вселяло надію на краще.

У скрутні повоєнні роки, аби хоч якось допомогти батькам, Ігор після закінчення загальноосвітньої середньої школи йде на станкобудівний завод, де впродовж трьох років (з 1955 до 1957) працює токарем.

Проте думками він линує у безмежну далечінь, де від легкого подиху вітру колишуться пшениця, ячмінь, гречка... і до сонця спрямовує свої голівки соняшник. В дитинстві не раз і не два батько показував йому широкі і безмежні лани сільськогосподарських культур, привчав дослухатися до загадкового шепоту поля.

Незважаючи на труднощі в повсякденному житті, родина одностайно схвалила рішення Ігоря здобути вищу освіту. Не гаючи часу юнак (1957 р.) подає документи до Дніпропетровського сільськогосподарського інституту. Після завершення вступної кампанії його зараховують на денне відділення агрономічного факультету – омріяне стає явним.

Навчання в інституті жодним чином не обтяжувало Ігоря, всі предмети він опановував легко, оскільки цікавився не тільки художніми книжками, але й науковою літературою, тут було над чим замислитися. Цілеспрямований, допитливий, кмітливий студент, який

може приймати неординарні рішення, помітно вирізнявся серед однокурсників. За активну життєву позицію його поважали товариші, уважно прислухалися до його порад. Прагнення

до самостійного мислення було однією з головних рис юнака, з роками вона відіграла важливу роль в становленні його як науковця.

Після закінчення в 1962 р. вищого навчального закладу він одержав схвальні рекомендації, для вступу в аспірантуру, зокрема професора М. О. Бекаревича. Одержавши диплом ученого агронома, Ігор без вагань зголосився на пропозицію директора Всесоюзного науково-дослідного інституту кукурудзи А. І. Задонцева пройти курс навчання в аспірантурі.

І знову дорога до знань – він вступає на заочне відділення аспірантури і відразу їде на Генічеську дослідну станцію, яка підпорядковується Всесоюзному науково дослідному інституту кукурудзи, як науковий співробітник. На станції Ігор Дмитрович працював з 1962 по 1975 рр., набирався мудрості та практичних навичок. Починалось нове життя з радостями і тривогами.

Невдовзі, за високу працездатність, цілеспрямованість, вимогливість до себе, успішну й послідовну наукову діяльність, його призначають завідувачем відділу агрофізіології та зрошувального землеробства, а потім – заступником директора з наукової роботи (з 1969 по 1975 рр.) .

За час роботи на Генічеській дослідній станції Ігор Дмитрович одержав багато цікавих експериментальних даних, які систематизував, досконало опрацював і, як результат – у 1971 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: «Водоспоживання й продуктивність озимої пшениці в умовах зрошення у Присивашші».

Такі риси молодого науковця, як простота у поводженні з людьми, справедливість, досвідченість у своїй справі, не залишилися без уваги керівництва головної наукової установи – ВНДІ кукурудзи. Тогочасний директор, П. І. Сусідко, відвідавши в черговий раз дослідну станцію, запропонував Ігорю Дмитровичу переїхати до Дніпропетровська і очолити відділ Науково-технічної інформації та патентознавства (1975–1991 рр.) та одночасно проводити наукові дослідження по зрошуваному землеробству. Це був період пошуків і експериментів.

Переїхавши до обласного центру, науковець не гаяв часу. Рішучість, з якою він брався за кожну справу, заохочувала і його колег більш відповідально ставитися до своїх обов'язків, проявляти ініціативу, набиратися досвіду. Робота над докторською дисертацією потребувала неабияких сил. І ось, нарешті, узагальнивши дані власних експериментальних досліджень і ретельно опрацювавши наявну з цього питання наукову літературу, він у 1990 р. захищає докторську дисертацію на тему: «Біологічні й технологічні основи вирощування озимої пшениці з проміжними культурами на зрошуваних землях Степу України».

У 1991 р. його призначають завідувачем лабораторії агротехніки олійних і круп'яних культур. Тож науковцю довелося пізнавати тонкощі культивування нових польових культур, але для нього – це звична справа і віднайти в ній можна багато цікавого й нового.

Наукові співробітники, колеги по роботі та його вихованці з повагою ставляться до відомого вченого-аграрія, який зробив значний вклад у розвиток теоретичних і практичних основ формування високих врожаїв пшениці озимої, соняшника, кукурудзи, гречки, сої та інших культур, а також обґрунтував можливість одержання в умовах Степу України двох-трьох врожаїв зеленої маси і зерна головних сільськогосподарських культур за рік з однієї площі на суходолі та в умовах зрошення.

Під його пильним науковим керівництвом захищено 15 дисертацій, з яких: 12 – на здобуття наукового ступеня кандидата і 3 – доктора сільськогосподарських наук за спеціальністю 06.01.09 "Рослинництво". Він ніколи не відмовляв у наданні посильної допомоги аспірантам і здобувачам наукового ступеня та вченого звання, тож за сукупністю його вкладу в розвиток і становлення молодих наукових кадрів вищезгадані офіційні здобутки як керівника і консультанта можна сміливо збільшувати вдвічі.

Впродовж тривалого часу він був членом Експертної ради ВАК з розгляду атестаційних справ щодо присудження наукового ступеня та присвоєння вченого звання.

З 1995 до 2005 рр. був головним координатором фундаментальних і прикладних наукових досліджень з олійними культурами в Україні.

Від моменту створення й донині він є одним з найавторитетніших членів спеціалізованої Вченої ради Д 08.353.01, яка функціонує при Державній установі Інститут зернових культур. Ювіляр приймає активну участь в експертизі наукових робіт, розгляді та прийнятті рішень щодо присудження здобувачам наукового ступеня кандидата і доктора сільськогосподарських наук зі спеціальностей 06.01.05 "Селекція і насінництво" та 06.01.09 "Рослинництво". Він принциповий, вимогливий і в той же час виважений у прийнятті рішень член науково-методичної ради та редакційної колегії наукового журналу «Зернові культури».

Основні результати наукових досліджень І. Д. Ткаліча викладено в трьох книгах (у співавторстві) і більш ніж у 150 наукових статтях. Він співавтор двох документальних фільмів по технології вирощування кукурудзи. У вільний від роботи час пише вірші – з-під його пера вже вийшло чотири збірники поезії, кожен з яких – втілення життєвого досвіду, мудрості, оптимізму й віри у справедливість.

Широке визнання науковою спільнотою його здобутків додають ювіляру творчої снаги в експериментальній роботі, пропаганді й реалізації у виробничих умовах завершених наукових розробок.

За свою багаторічну працю й трудові досягнення в розробці і впровадженні у виробництво технологій вирощування соняшника, кукурудзи, пшениці озимої та гречки він нагороджений золотою і срібною медалями ВДНГ, державними медалями за трудову доблесть, трудову відзнаку, а за вагомий вклад у підвищення продуктивності землеробства Дніпропетровської області – почесною відзнакою.

Прогресивні погляди, виключні організаторські здібності, доброзичливість, витримка у вирішенні тих чи інших злободених питань – ось ті основні риси, завдяки яким Ігор Дмитрович користується заслуженим авторитетом серед вчених і виробничників. Він і зараз працює в лабораторії агробіологічних ресурсів ярих зернових і зернобобових культур Державної установи Інститут зернових культур на посаді головного наукового співробітника: забезпечує своєчасне та якісне планування, виконання і координацію програм наукових досліджень із зерновими культурами. Він завжди підпорядковує свою наукову діяльність вирішенню нагальних проблем агропромислового комплексу.

Ігор Дмитрович – високоерудована, порядна, принципова і, без перебільшення, надзвичайно людяна особистість з яскраво вираженим почуттям справедливості та поваги до традиційних сімейних цінностей. Він є зразком для наслідування через відданість власній родині, справі й головному життєвому кредо – «Лише самовідданий науковий пошук, здійснений на межі спеціальностей, знань і уявлень, а також нестандартне бачення та ризиковані рішення гарантують успіх та визнання!».

Колектив ДУ Інститут зернових культур НААН зичить Ігорю Дмитровичу міцного здоров'я, родинного щастя і благополуччя, творчого натхнення, злагоди і миру, здійснення професійних задумів, особистих мрій і намірів. Нехай людська шана буде вдячністю за плідну працю на благо України.